

Handläggare
Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2014-08-26, p. 8

Revidering av Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 025-634-2014

Förvaltningens förslag till beslut

Tillstyrka förslag till revidering av Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Håkan Andersson
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stads gemensamma Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass utarbetades under åren 2006-2007. Eftersom stadens tillväxttakt varit högre än prognosticerat gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen i uppdrag att revidera Vision 2030. Arbetet har letts av stadsledningskontoret och har pågått sedan 2012. Ett förslag till reviderad Vision 2030 har nu remitterats till bland annat stadens förvaltningar och bolag för svar senast den 10 september 2014.

Visionen är uppdelad i tre huvuddelar; *Stockholmarnas stad*, *Innovativ och växande* och *Mångsidig och upplevelserik*. Grunden för revideringen utgörs bland annat av resultatet från genomfört revideringsprojekt, genomförda studier samt fokusgrupper.

Miljöförvaltningen är positiv till förslaget till reviderad vision. Förvaltningen ser det som glädjande att miljöfrågorna nu på ett tydligare sätt integrerats i visionen samt att man i arbetet med revideringen på bred front involverat övriga förvaltningar och bolag. Visionen upplevs också som tydligare och mer konkret efter revideringen.

Vad gäller miljöförvaltningens förslag till förbättringar i visionstexterna rör dessa främst en ökad betoning på befintliga naturvärden, ett ökat barnperspektiv samt tillgång till rekreatiomsområden.

Bakgrund

Sedan Stockholms stads gemensamma Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass utarbetades under 2006 och 2007 har omvärlden och så även Stockholms förutsättningar förändrats. När visionen ursprungligen togs fram beräknades Stockholm vara en miljonstad år 2030; med den tillväxttakt som nu råder beräknas Stockholm nå en miljon invånare redan i början av 2020-talet. Det ställer allt högre krav på Stockholm och utmaningarna att tillgodose samtliga behov blir större. Mot bakgrund av detta har på kommunfullmäktiges uppdrag ett arbete med revidering och utvärdering av visionen genomförts sedan hösten 2012.

Under år 2013 startades ett stadsövergripande projekt i syfte att ta fram en reviderad Vision 2030. Projektet har involverat bland annat stadens förvaltnings- och bolagschefer samt ett stort antal medarbetare på olika nivåer. På grund av sin storlek har arbetet delats upp i åtta delprojekt;

- Kvalitet och förnyelse i offentligt finansierad verksamhet
- Stockholm växer
- Stockholm som kunskapsregion
- Innovationer – akademier – näringsliv
- En hållbar utveckling
- En sammanhållen stad, en stad av mångfald
- Attraktiva Stockholm
- Smart City

Från miljöförvaltningens sida har förvaltningschef Gunnar Söderholm varit delaktig i projektgruppen *En hållbar utveckling* och avdelningschef för plan och miljö-avdelningen, Gustaf Landahl, har deltagit i projektgruppen för *Stockholm växer*.

Arbetet med att ta fram en reviderad vision har också innehållit ett antal fokusgrupper med externa medverkande. Även näringslivet och akademien har varit involverad.

Förslaget till reviderad Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass har nu remitterats miljöförvaltningen för svar senast den 10 september.

Förslag till reviderad Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass

Förslaget till reviderad vision är uppdelad i tre huvudområden med tillhörande delområden;

- *Stockholmarnas stad*
  - Delaktiga och trygga
  - Service av högsta kvalitet
  - Utbildning i världsklass
  - En stad av mångfald – en sammanhållen stad
- *Innovativ och växande*
  - Centrum i en stark och växande region
  - Unika möjligheter till arbete och utbildning
  - En världsledande kunskapsregion
  - Företagande i världsklass
- *Mångsidig och upplevelserik*
  - Levande stad
  - Ett välfungerande transportsystem
  - En ekologiskt hållbar stad
  - Världsberömd upplevelsestad

Efter de ovan nämnda områdena följer en del kallad *Vision och genomförande*, med tillhörande delavsnitt;

- Stockholms utmaningar
- Ett strategiskt åtagande i Stockholms stad
  - Stadens ledning och styrning
  - Hela Stockholm ska växa
  - Samarbete för hållbar tillväxt
  - Nå ut i världen

Till grund för revideringen ligger ett antal undersökningar och tidigare genomförda studier. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen där delar av underlaget finns presenterat återfinns som bilaga 1 till detta tjänsteutlåtande. Förslag till reviderad Vision 2030 återfinns i sin helhet som bilaga 1.2.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen vill framhålla att det är ett gediget arbete som har genomförts inför revideringen av Vision 2030. Det är positivt att samtliga förvaltningar och bolag samlats för att ta ett helhetsgrepp på stadens framtid och förvaltningen anser det mycket glädjande att miljöfrågorna nu är integrerade i visionen på ett tydligare sätt jämfört med tidigare visionstexter.

Miljöförvaltningen ser det vidare som positivt att ökad medborgardialog och utökad samverkan mellan förvaltningar och bolag vid ett flertal tillfällen nämns. För att möta de kommande utmaningarna behöver staden som helhet formera sig och lyhört förankra sig hos stadens medborgare. Ökad samverkan skapar också ett bättre flöde som i slutänden är till gagn för den enskilde medborgaren.

Visionen nämner också vikten av kompetenta medarbetare och möjligheten att attrahera rätt kompetens. Betydelsen av medarbetares kunskap och trivsel för verksamhetens resultat kan inte nog betonas.

Betoningen på ökad användning av tekniska hjälpmedel är också positiv, miljöförvaltningen ser att det finns stor potential som ännu inte till fullo är utnyttjad. Det gäller till exempel utvecklingen av e-tjänster och som plattform för kommunikation mellan medborgare, politiker och tjänstemän. Stadens egna system svarar i dagsläget inte fullt ut mot de krav förvaltningarna ställer och därför är det bra att i visionen ha höga ambitioner om en väl fungerande IT-infrastruktur.

Ett utbyggt cykelvägnät är också det värdefullt eftersom antalet cyklister stadigt ökar. Det bekräftas av resultatet av medborgarenkäten *Miljö och miljövanor i Stockholm 2013*, där det framgår att det i september 2013 var lika många som cyklade som tog bilen till jobbet.

Sett till revideringen av visionen som helhet är miljöförvaltningen mycket positiv till de förändringar som har gjorts. Visionen är tydligare och mer konkret än tidigare. Den ökade konkretiseringen är viktigt inte minst för stadens medarbetare för att göra visionen angelägen och tillämpbar i det egna arbetet. Det är också positivt att det anges att varor som upphandlas och används inte innehåller ämnen som utgör risk för människa och miljö. Miljöförvaltningen skulle dock önska att det än mer framhålls att stadens egna verksamheter ska drivas på bästa möjliga miljömässiga sätt; att tydligt framhålla en sådan strävan är viktigt eftersom staden själv har rådighet över utvecklingen samt visar att staden vill agera som ett föredöme för andra verksamheter. Det är något som i sin tur ökar stadens trovärdighet.

Kommunfullmäktige gav den 16 juni kommunstyrelsen i uppdrag att i samband med nästkommande revidering inarbeta målsättningen ”Fossilbränsleoberoende organisation 2030” i stadens miljöprogram

enligt detta utlåtande. Staden behöver dock ha höga ambitioner även på andra miljöområden än klimatarbetet.

Vidare använder visionen inte uttryckligen termerna socialt och ekologiskt hållbar även om det ofta implicit kan utläsas i texterna. Miljöförvaltningen ser gärna ett tillägg om att Stockholm 2030 är ett föredöme som lyckats kombinera en social och ekologiskt hållbar utveckling med en snabb befolkningsökning.

Som tillägg till det ovan nämnda har miljöförvaltningen följande förslag på tillägg och omformuleringar för att än mer tydliggöra den helhetsmässigt väl reviderade Vision 2030.

En ekologiskt hållbar stad

Som tidigare nämnt är det mycket glädjande att miljöfrågorna nu integrerats i visionen. Förvaltningen saknar dock en beskrivning av de befintliga värden vi har i Stockholm så som ren luft, rena vatten och höga ekologiska värden i form av grönområden och en rik biologisk mångfald. Dessa värden bidrog starkt till att Stockholm utsågs till Europas första miljöhuvudstad år 2010 och de bidrar också till att Stockholm attraherar turister och företag. Under rubriken *En ekologiskt hållbar stad* anges att ”Teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och ekonomisk tillväxt utgör goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle”. I den reviderade versionen har ”en genomtänkt stadsplanering” lagts till vilket kan tyckas stärka möjligheten till att ta hänsyn och stärka de ekologiska kvaliteterna i staden. Om staden i visionen ska använda begreppet ekologiskt hållbar, vilket förvaltningen anser att man bör, måste man förhålla sig till de ekologiska värden vi har i staden och de ekosystem som upprätthåller dessa värden. Vidare föreslår miljöförvaltningen att barnperspektivet tydligare lyfts fram i frågor om exempelvis behov av rekreation, idrott och lek och önskvärd utformning av miljön kring förskolor och skolor. För att ytterligare förtydliga visionen föreslår miljöförvaltningen därför nedan förändring under rubriken *En ekologiskt hållbar stad*;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
I Stockholm är det enkelt att leva miljövänligt. Teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och ekonomisk tillväxt utgör goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle. Samtidigt	I Stockholm är det enkelt att leva miljövänligt. Teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering <i>i harmoni med befintliga ekosystem</i> och ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar

<p>som befolkningen ökat kraftigt har miljöbelastningen per invånare minskat. Den täta staden är också den hållbara staden.</p> <p>Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefritt 2050. Genom energieffektivisering och ökad användning av fossilbränslefria energikällor bidrar Stockholm till att växthuseffekten minskar.</p>	<p>för ett ekologiskt hållbart samhälle. Samtidigt som befolkningen ökat kraftigt har miljöbelastningen per invånare minskat. Den täta staden är också den hållbara staden.</p> <p><i>Stockholm är en hälsosam stad. Luft och vatten har god kvalitet och markföroreningar innebär inte en risk för människors hälsa. Staden är planerad så att buller inte längre utgör ett hälsoproblem för stadens invånare. Stockholmare i alla åldrar har ett rikt utbud av lek- och motionsmöjligheter för fysisk hälsa.</i></p> <p>Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefritt 2050. Genom energieffektivisering och ökad användning av fossilbränslefria energikällor bidrar Stockholm till att växthuseffekten minskar. <i>År 2030 är fjärrvärmeproduktionen fossilbränslefri. Staden är också anpassad för de klimatförändringar som väntas, som t.ex. värmeböljor och kraftiga regn.</i></p>
--	--

Enligt beräkningarna i *Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050* kommer en liten andel fossila bränslen även fortsatt eldas. Det här är dock något som får kompenseras på annat sätt.

Förvaltningen föreslår också mot bakgrund av skrivningen om fossilfri fordons- och kollektivtrafik under avsnittet *Ett välfungerande transportsystem* att en mening stryks under avsnittet *En ekologiskt hållbar stad*. Skälet till strykningen är att målet att minska biltrafikens utsläpp med en tredjedel jämfört med år 2000 förmodligen är en alltför begränsad ambition. Med fordonsflottans

utveckling och stadens åtgärder taget i beaktande torde målet kunna sättas högre.

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Genom tuffare miljökrav för bilar har biltrafikens utsläpp minskat med en tredjedel jämfört med år 2000. Tillgången på miljöbränslen är god. Smarta trafiklösningar och modern informationsteknik har ökat framkomligheten och därmed ytterligare minskat utsläppen.	Tillgången på miljöbränslen är god. Smarta trafiklösningar och modern informationsteknik har ökat framkomligheten och därmed ytterligare minskat utsläppen.

Miljöförvaltningen anser det viktigt att stockholmarnas kunskap om, och möjlighet att, leva klimatsmart lyfts fram. Därför föreslås slutligen följande tillägg under samma avsnitt;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Stockholm är ett föredöme för hållbart boende. Nya bostadsområden byggs genomgående utifrån ett hållbart perspektiv. Vid ny- och ombyggnationer används klimatsmart teknik, hållbara material och skärpta miljö- och energikrav. En omfattande energieffektivisering har även skett inom det befintliga byggnadsbeståndet. Inomhusmiljön i bostäder och verksamhetslokaler håller hög klass utifrån internationella certifieringssystem.	Stockholm är ett föredöme för hållbart boende. Nya bostadsområden byggs genomgående utifrån ett hållbart perspektiv. Vid ny- och ombyggnationer används klimatsmart teknik, hållbara material och skärpta miljö- och energikrav. En omfattande energieffektivisering har även skett inom det befintliga byggnadsbeståndet. Inomhusmiljön i bostäder och verksamhetslokaler håller hög klass utifrån internationella certifieringssystem. <i>Stockholmarna har god kunskap om hur man kan utnyttja stadens infrastruktur och utbud av varor och tjänster för att leva klimatsmart. Stockholmarna är världens mest miljömedvetna befolkning.</i>

Vad gäller miljöförvaltningens övriga förslag till förtydliganden under övriga avsnitt presenteras de nedan i den ordning de redovisas i förslag till reviderad vision.

Utbildning i världsklass

För att betona utbildningens roll i att skapa klimatsmarta medborgare för en hållbar tillväxt föreslår miljöförvaltningen att skrivningen ”framtidens miljömedvetna medborgare” används;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
<p>Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer präglar alla grund- och gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens tas tillvara och alla barn och ungdomar ges möjlighet att växa och utvecklas till framtidens världsmedborgare. Eleverna lär sig att ta ansvar för sina studier och det egna lärandet. Förväntningarna är höga på att alla elever ska nå goda resultat utifrån sina förutsättningar och skolan ger rätt stöd till alla elever.</p>	<p>Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer präglar alla grund- och gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens tas tillvara och alla barn och ungdomar ges möjlighet att växa och utvecklas till framtidens <i>miljömedvetna</i> världsmedborgare. Eleverna lär sig att ta ansvar för sina studier och det egna lärandet. Förväntningarna är höga på att alla elever ska nå goda resultat utifrån sina förutsättningar och skolan ger rätt stöd till alla elever.</p>

Företagande i världsklass

Här föreslår miljöförvaltningen ett tillägg för att betona att möjligheten att tillmötesgå olika intressen inte behöver stå i motsättning till varandra;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
<p>Företagandet stöds också av en högklassig infrastruktur. I regionen finns väl fungerande väg- och järnvägsnät, flygplatser med direktförbindelser till hela världen, hamnar, tillförlitliga system för energiförsörjning och en IT-infrastruktur i världsklass. Den</p>	<p>Företagandet stöds också av en högklassig infrastruktur. I regionen finns väl fungerande väg- och järnvägsnät, flygplatser med direktförbindelser till hela världen, hamnar, tillförlitliga system för energiförsörjning och en IT-infrastruktur i världsklass. Den</p>

fysiska planeringen är flexibel så att olika etableringsbehov enkelt kan tillgodoses. Detta har bidragit till attraktiva och blandade stadsdelar.	fysiska planeringen är flexibel <i>och strategisk så att befintliga värden värnas samtidigt som</i> olika etableringsbehov enkelt kan tillgodoses. Detta har bidragit till attraktiva och blandade stadsdelar.
---	--

Mångsidig och upplevelserik, Levande stad

Under ingressen för huvudavsnittet föreslår miljöförvaltningen ett tillägg både marknadsför staden och ger en indikator på att gifter i fisk ska vara tillräckligt låga;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Stockholm är konstrasternas stad. Här samsas en intensiv storstadspuls med en unik natur där det går att bada mitt i city. Här finns ett rikt nöjes- och kulturliv, men också en infrastruktur som gör det möjligt för stockholmarna att leva klimatsmart. En medveten teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och en hög ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar för en uthålligt växande stad.	Stockholm är konstrasternas stad. Här samsas en intensiv storstadspuls med en unik natur där det går att bada <i>och fiska ätbar fisk</i> mitt i city. Här finns ett rikt nöjes- och kulturliv, men också en infrastruktur som gör det möjligt för stockholmarna att leva klimatsmart. En medveten teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och en hög ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar för en uthålligt växande stad.

Under delavsnittet *Levande stad* föreslås följande förändringar med fokus på ekosystemtjänster, ett utökat barnperspektiv samt tillgång till idrotts- och rekreationsområden;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Nya hållbara stadsmiljöer har vuxit fram i hela staden med en blandning av bostäder och verksamheter. Staden och regionen är tätare, mer funktionsblandad och sammanhållen. Förtätningen har skett utifrån en tydlig strategi som inkluderar komplettering, förnyelse och omvandling där	Nya hållbara stadsmiljöer har vuxit fram i hela staden med en blandning av bostäder och verksamheter. Staden och regionen är tätare, mer funktionsblandad och sammanhållen. Förtätningen har skett utifrån en tydlig strategi som inkluderar komplettering, förnyelse och omvandling där

<p>viktiga grönområden sparats. I alla delar av staden finns levande gatumiljöer med spännande arkitektur, nya och upprustade kajområden, torg och parker där stockholmarna gärna vistas samt goda förutsättningar för service, handel och kulturutbud.</p>	<p>viktiga grönområden sparats. <i>De ekosystemtjänster som natur- och parkområden genererar tillvaratas och nyttjas.</i> I alla delar av staden finns levande gatumiljöer med spännande arkitektur, nya och upprustade kajområden, torg och parker där stockholmarna gärna vistas samt goda förutsättningar för service, handel och kulturutbud. <i>Barn i alla åldrar har en mångfald av stimulerande lek- och vistelseytor i sitt närområde. Det finns också goda möjligheter till spontanidrott och ett stort utbud av idrottsaktiviteter.</i></p>
---	--

Ett välfungerande transportsystem

Då begreppet koldioxidneutral saknar egentlig definition föreslår miljöförvaltningen följande ändring;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
<p>Transportsystemet utmärks av en innovativ och koldioxidneutral transport- och miljöteknik och av en välutvecklad logistisk planering för varor och gods. Merparten av fordonen och kollektivtrafiken använder fossilfria drivmedel och infrastrukturen har anpassats för att möta de förändrade behoven.</p>	<p>Transportsystemet utmärks av en innovativ och <i>koldioxidsnål</i> transport- och miljöteknik och av en välutvecklad logistisk planering för varor och gods. Merparten av fordonen och kollektivtrafiken använder fossilfria drivmedel och infrastrukturen har anpassats för att möta de förändrade behoven.</p>

I visionstexten nämns också att ”Spårväg Syd binder samman de södra delarna av Stockholmsregionen”. Här bör det övervägas huruvida det är regionen eller de södra delarna av staden som ska omnämnas.

Världsberömd upplevelsestad

Det är mycket positivt att de kvaliteter Stockholm har i form av rent vatten lyfts som en central aspekt. Miljöförvaltningen föreslår i linje med vad som är skrivet att värdet i befintliga naturområden får en mer framträdande roll;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
<p>Stockholm är en enastående stad på vatten. Både Mälaren och skärgården erbjuder världsunika attraktioner med anknytning till vatten. Här finns rena sjöar och vattendrag som erbjuder goda möjligheter till rekreation. Stockholms många strandbad har en god vattenkvalitet och utgör en stor tillgång. Tillgängligheten till stränder och vattnet har utvecklats till en unik kvalitet för alla stockholmare.</p>	<p>Stockholm är en enastående stad på vatten. Både Mälaren och skärgården erbjuder världsunika attraktioner med anknytning till vatten. Här finns rena sjöar och vattendrag som erbjuder goda möjligheter till rekreation. Stockholms många strandbad har en god vattenkvalitet och utgör en stor tillgång. Tillgängligheten till stränder och vattnet har utvecklats till en unik kvalitet för alla stockholmare. <i>I innerstadens direkta närhet finns flera värdefulla naturområden av olika karaktär som inte bara är viktiga för dem som bor i staden utan också uppskattas av besökare från hela världen. Här finns Nationalstadsparkens ädellövskogar och naturreservat med tysta och rofyllda områden. Kombinationen storstad och lättillgänglig vacker natur är en kvalitet som gör Stockholm till ett starkt turistmål.</i></p>

Vidare föreslår miljöförvaltningen under rubriken *Hela Stockholm ska växa*, andra stycket, att hela namnet på Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 skrivs ut och inte som nu står skrivet Färdplan 2050.

Slutligen bör man kanske redan inledningsvis ange vem eller vilka som visionen riktar sig till. Med nuvarande formuleringar är det tydligt att det är såväl stockholmarna och företag och organisationer i Stockholm, som stadens egna anställda och förtroendevalda. Det

finns delar under avsnittet stadens ledning och styrning som kan te sig svårförståeliga för en bredare allmänhet.

Visionen problematiserar inte heller de målkonflikter som ofrånkomligen kommer att behöva hanteras av såväl staden som medborgarna. Det finns motstridiga intressen som var och en är fullt legitim och förståelig, men där det är omöjligt att tillgodose alla intressen fullt ut. Detta borde klargöras. Och det borde särskilt framhållas att inga intressen är överordnade andra. Det kommer att krävas avvägningar.

Det vore en styrka om visionen mer konkret redovisade hur stockholmarnas medverkan kan organiseras. De enorma förändringar som staden står inför kommer att kräva nya dialog- och medverkandeformer med allmänheten som fullt ut utnyttjar modern kommunikationsteknik och gör medborgarna delaktiga i de avvägningsbeslut som måste fattas.

Ett område som inte särskilt berörs är hur man skall förena ett ökat och mycket högt bostadsbyggande och ändå hitta produktionsformer som gör att boendekostnaderna blir rimliga. Det är kanske stadens största utmaning fram till 2030. Det borde i varje fall antydast hur detta skulle kunna ske.

Avslutningsvis vill miljöförvaltningen på nytt framhålla att förvaltningen ställer sig mycket positiv till de revideringar som föreslås samt att det är ett mycket ambitiöst arbete som ligger bakom föreslagna förändringar.

Slut

Bilagor

1. Tjänsteutlåtande; Revidering av Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass
- 1.2 Förslag till reviderad Vision för Stockholm år 2030